

לכבוד,
רס"ן ויסאם גדבאן
רמ"ד התיישבות ותכנון
באמצעות דוא"ל: wisamghadban@idf.il

הנדון: השגה על הכוונה לקבוע תחום שיפוט להתנחלות גבעת ארנון

המתנגדים

1. עיריית עקרבה: תחום השיפוט המוצע נמצא באדמות הכפר יאנון, אשר נמצא תחת האחריות המוניציפאלית של עיריית עקרבה.
2. עמותת במקום - תכנון וזכויות אדם, שנוסדה ב-1999 במטרה לקדם את זכויות האדם בתחום התכנון המרחבי בישראל ובשטחים שנמצאים תחת שליטתה. העמותה מוכרת כגוף מקצועי ציבורי הרשאי להגיש התנגדויות לפי סעיף 100(3) לחוק התכנון והבנייה [התשכ"ח-1965].¹

פתח דבר

1. בתאריך 12.2.2026 פרסם המינהל האזרחי הודעה בדבר כוונה לקבוע תחום שיפוט ליישוב חדש בשם גבעת ארנון, שיהיה חלק מהמועצה האזורית שומרון. קביעת תחום השיפוט נועדה להסדיר את המאחז גבעת ארנון (גבעה 777), שהוקם במקום בשנת 1999 באדמות הכפר יאנון. שטחו של תחום השיפוט הוא 980 דונם והוא כולא שטח פרטי ששטחו 13 דונם. קביעת תחום השיפוט תפגע קשות באוכלוסייה הפלסטינית במרחב ועל כן המתנגדים דורשים לדחות את הבקשה לקביעתו.

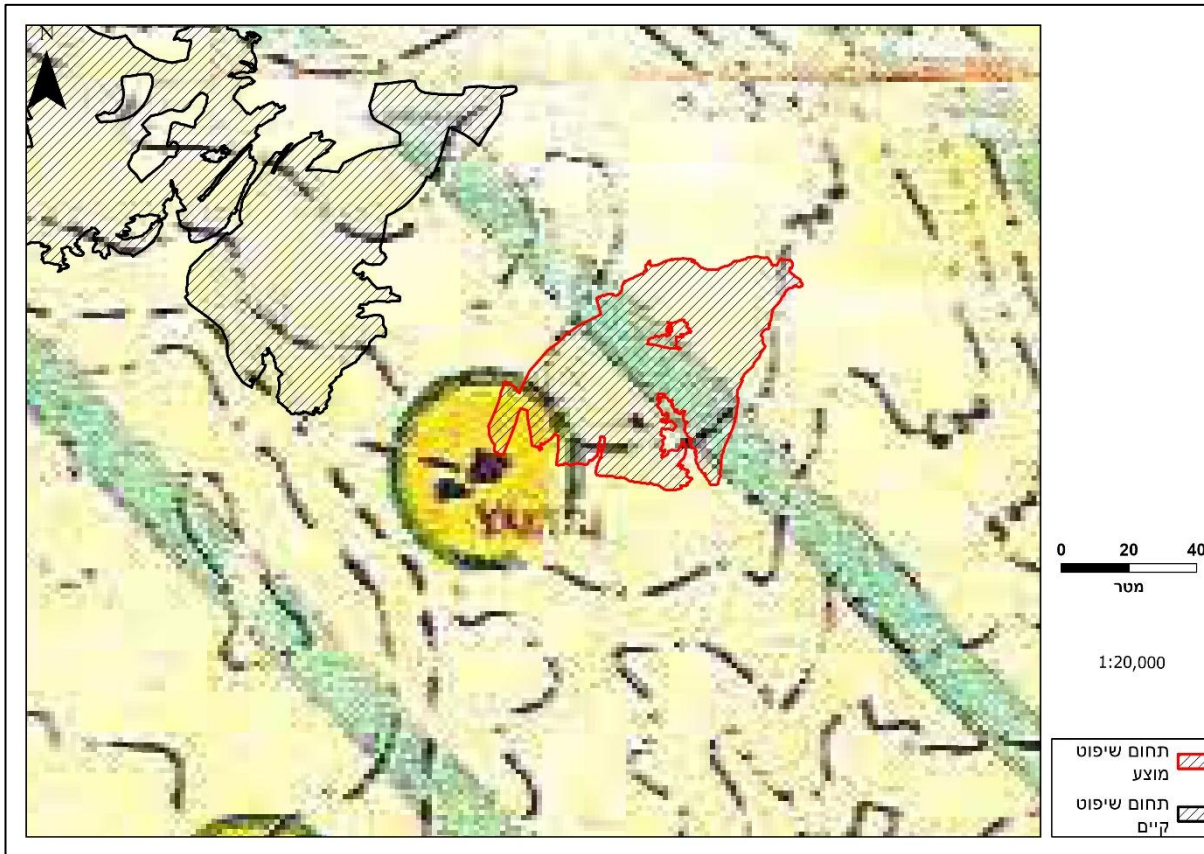
עיקרי ההשגה

2. תחום השיפוט יסכל את מימוש אפשרויות הפיתוח של הכפר יאנון בהתאם לתוכנית המתאר המנדטורית S-15.
3. תחום השיפוט יוביל לחסימת הגישה מיאנון א-תחתא ליאנון אל-פוקא ולאדמות החקלאיות שלמרגלותיו.
4. תחום השיפוט ימנע מפלסטינים להיכנס לשטח ציבורי, שעד להקמת המאחז שימש כשטח מרעה.
5. תוואי השטח של תא השטח הנדון הופך אותו למתאים יותר לשמש כשטח מרעה פתוח מאשר להקמתו של יישוב חדש.
6. אין היתכנות ליצירת דרך גישה להתנחלות חדשה במקום ולחיבורה לתשתיות קוויות.
7. מאחורי הכוונה לקבוע את תחום השיפוט עומדים שיקולים זרים של סיוע למאחז בניגוד לחוק.

פגיעה בתושבי הכפר יאנון

¹ במקום, עמותה מקצועית ובלתי תלויה, מודה לכל תורמיה, התומכים בקידום זכויות אדם ברחבי העולם, על ההכרה באמינותה ובחשיבות פעילותה. עיקר מימונה מישויות מדיניות זרות, כמפורסם באתר רשם העמותות.

8. יאנון הוא אחד היישובים העתיקים באזור. ממסמכים היסטוריים עולה, כי לפחות מהמאה ה-16 ועד ימינו היה המקום מיושב ברציפות.² בתקופת המנדט היישוב הוכר כיישוב עצמאי במסגרת החלוקה המינהלית של פלשתינה-א"י ותוכנית המתאר המנדטורית S-15 קבעה לכפר אזור פיתוח. חלק מאזור הפיתוח נמצא כיום בשטח B, אך רובו נמצא בשטח C. אף על פי שמדובר ביישוב עתיק, מת"ע מעולם לא הכינה תוכניות מפורטות עבורו ולא אפשרה הוצאה של היתרים בשטחו. בכך, מת"ע התנערה מחובתה להסדיר את התכנון באזור לטובת המשך החיים התקינים של האוכלוסייה הפלסטינית. כעת, המינהל האזרחי מבקש להוסיף על המחדל התכנוני הזה, על ידי צמצום אזור הפיתוח של היישוב לטובת הסדרה של המאחז הבלתי חוקי גבעת ארנון.
9. תחום השיפוט המבוקש חופף בחלקו לאזור הפיתוח של יאנון שנמצא בשטח C וחודר עד לליבו. בשל כך, אישורו יסכל את מימוש אפשרויות הפיתוח של היישוב, אשר נקבעו בתוכנית הסטטוטורית התקפה במקום. מיד עם אישורו, לפי צו אלוף (צו בדבר הוראות ביטחון (מס' 378)(יהודה ושומרון) – 1970 הכרזה בדבר סגירת שטחים (יישובים ישראלים) – 2002), לפלסטינים יהיה אסור להיכנס לתחום השיפוט ללא היתר פרטני. בכך, תחום השיפוט ישנה בפועל את תוכנית המתאר, ללא הליך תכנוני כנדרש.

10. אם ברצונן של הרשויות הישראליות לצמצם את אזור הפיתוח של יאנון לטובת גבעת ארנון, עליהן קודם כל לאשר תוכנית סטטוטורית המשנה את תוכנית המתאר התקפה במקום ורק לאחר מכן לקדם הכרזה על תחום שיפוט לגבעת ארנון. הצמצום בפועל של אזור התכנון, טרם אישורה של

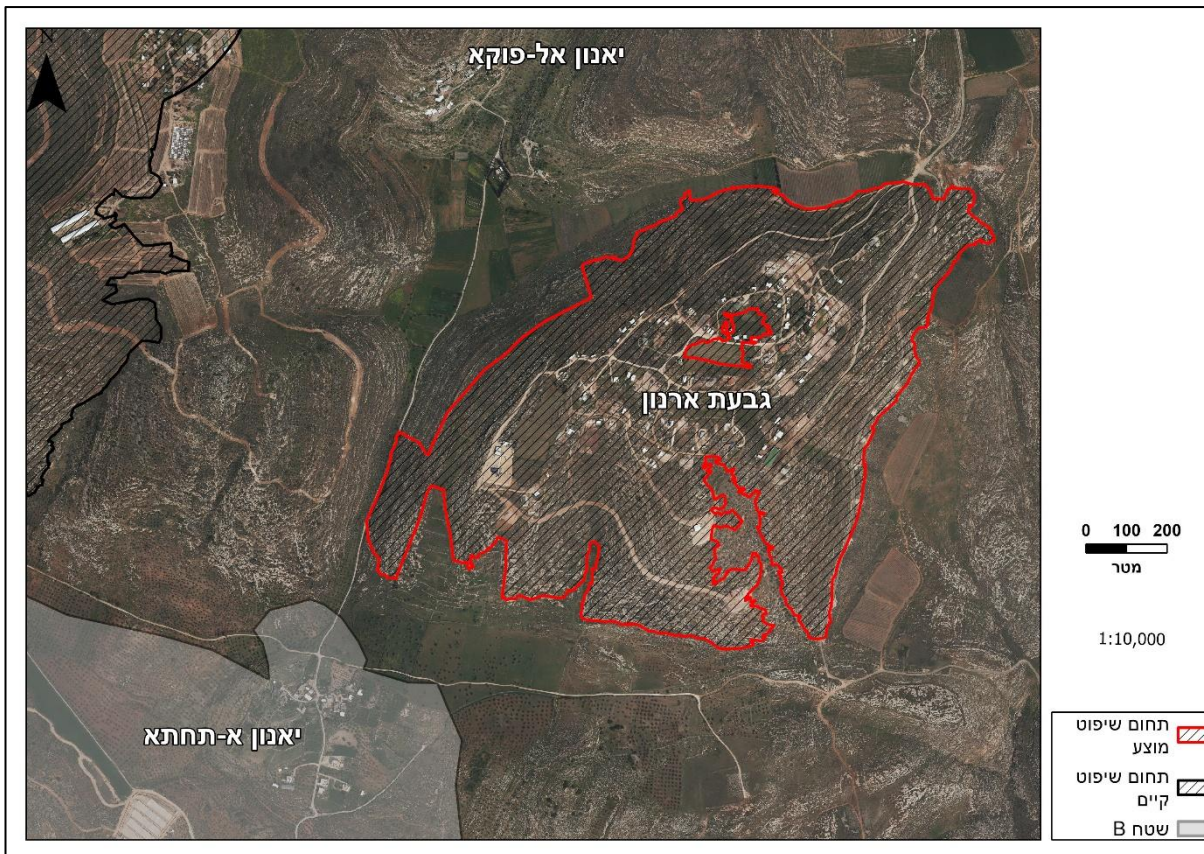
² דוד גרוסמן. הכפר הערבי ובנותיו: תהליכים ביישוב הערבי בארץ ישראל בתקופה העות'מאנית. ירושלים: הוצאת יצחק בן צבי, 1994, עמ' 234.

תוכנית סטטוטורית שמשנה את גבולותיו, ירוקן מתוכן כל הליך תכנוני עתידי ביחס לתא השטח הרלבנטי. השאלה האם נכון לצמצם את אזור הפיתוח המאושר הינה תכנונית, ועל כן היא באחריותה של מת"ע, ולא של מדור התיישבות ותכנון.

11. מרשיי מתנגדים לכל צמצום של אזור הפיתוח של יאנון ו/או להקמה של התנחלות חדשה בצמוד ליאנון. הקמה של התנחלות חדשה על חשבון אזור הפיתוח של יאנון ו/או שטחי המרעה והחקלאות הסמוכים ליישוב תתרום להמשך החנק של הכפר ולריקונו מתושביו. במשך עשרות שנים שרשויות התכנון מסרבות לממש את חובתן לתכנן את הכפר ורשויות האכיפה מונעות כל פיתוח חדש במקום. במקביל, רשויות האכיפה אפשרו את הקפת היישוב על ידי מאחזים, בהם גבעת ארנון. אלה השתלטו בכוח על אדמות המרעה של היישוב והתעמרו בתושביו, מה שהוביל לכך שתושבי יאנון אל-פוקא נאלצו לעזוב את בתיהם פעמיים. הפעם הראשונה הייתה ב-2002 והפעם השנייה רק לפני כשלושה חודשים. בפעם האחרונה התושבים האחרונים עזבו את בתיהם בעקבות איומים ברצח ומיד לאחר עזיבתם המתנחלים חסמו את הגישה למקום בשער ברזל.³

12. כעת, בבואו לאשר את תחום השיפוט של גבעת ארנון המינהל האזרחי מבקש להשלים את המהלך של המתנחלים לגירוש תושבי יאנון אל-פוקא וניתוק בין חלקי הכפר. תחום השיפוט כולל חלקים מהדרך בין חלקי הכפר ובכך למעשה תיחסם הדרך בפני תנועה של פלסטינים. קשה להאמין שעובדה זו נעלמה מהגורמים במינהל האזרחי שקבעו את גבולות תחום השיפוט ולאור הרקע של התנכלות הרשויות והמתנחלים לתושבי יאנון, עולה חשד כבד שחסימת דרך הגישה הייתה מכוונת. המטרה של ניתוק בין חלקי הכפר הינה שיקול זר, שמצדיק את דחיית הכוונה לקבוע את תחום השיפוט.

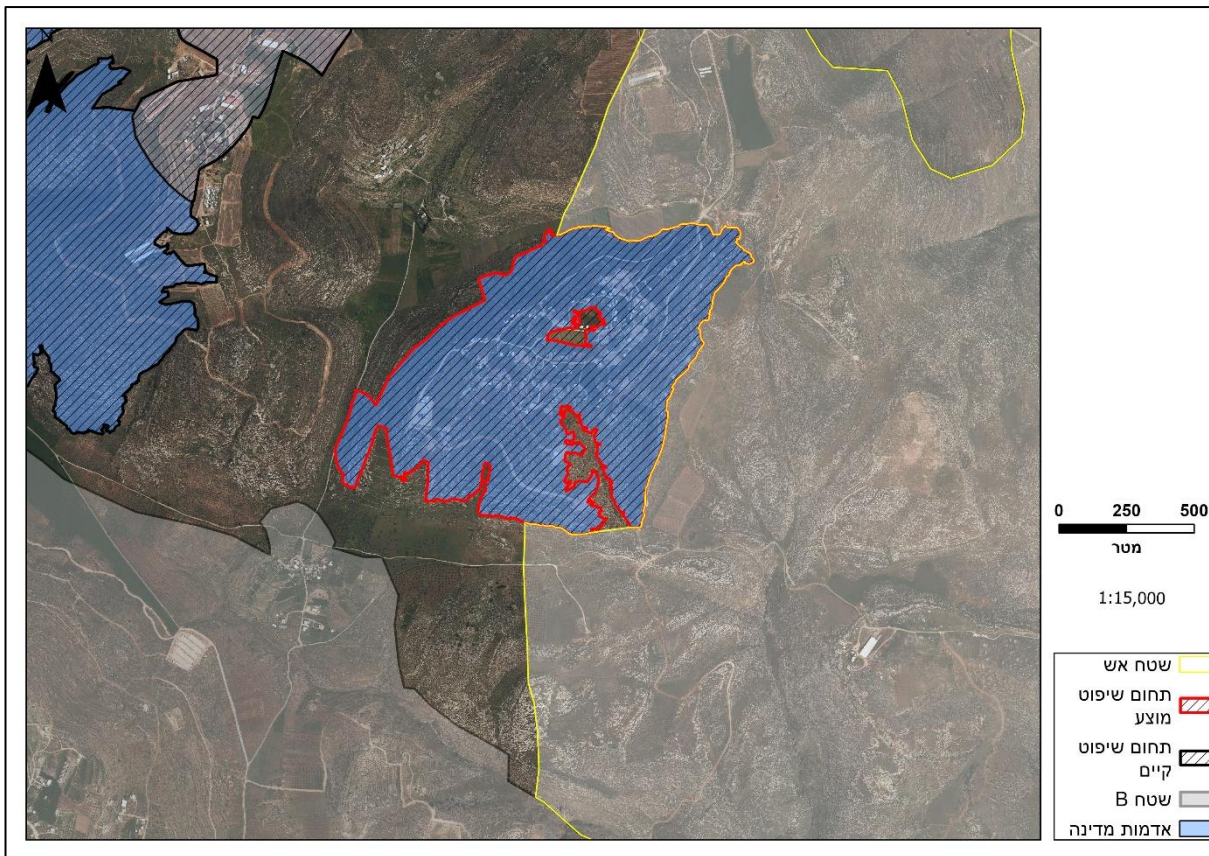
³ <https://www.btselem.org/hebrew/node/217443>

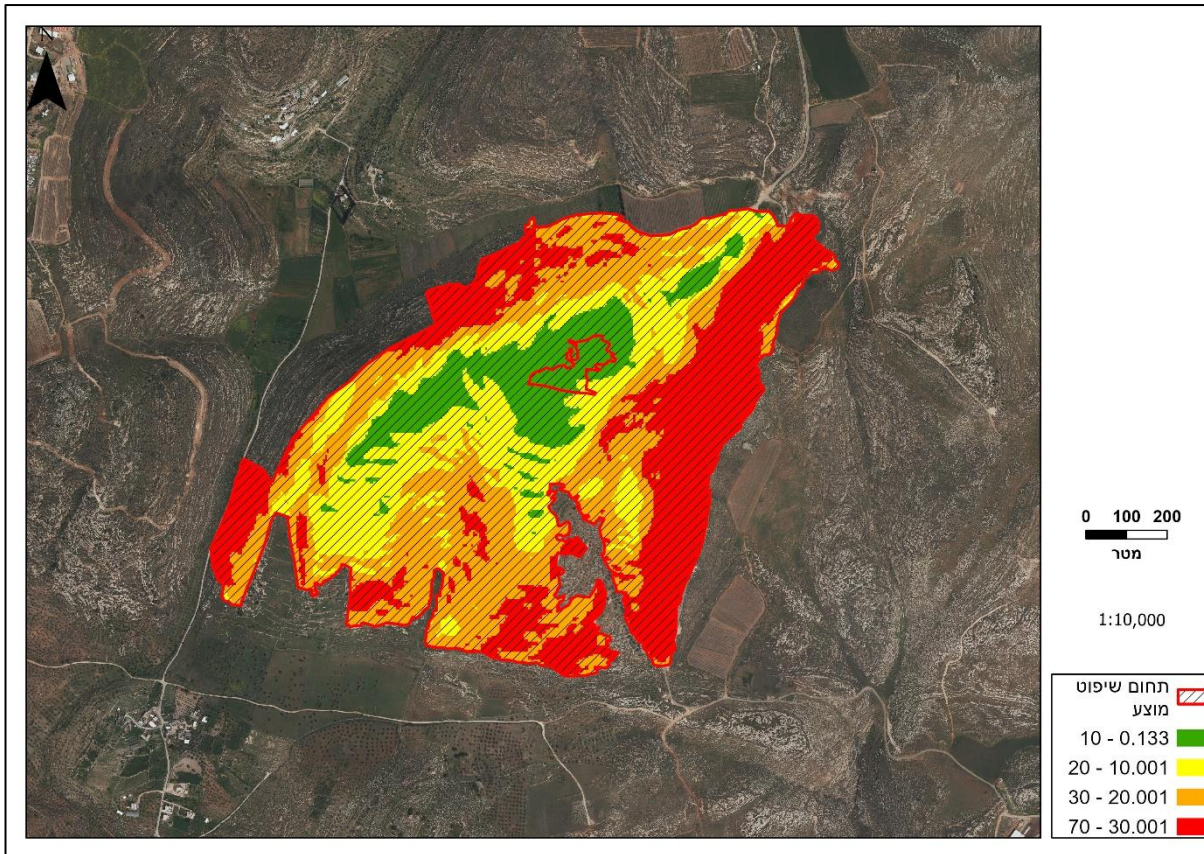
13. לעמדת המתנגדים, הזיקה ההיסטורית והתפקודית של יאנון אל תא השטח הנדון, לצד צמידות הדופן שלו והחפיפה החלק שלו לאזור הפיתוח המאושר של הכפר מצדיקים את שיוכו דווקא ליאנון.

העדר היתכנות תכנונית ראשונית להקמת התנחלות חדשה

14. יתר על כן, הסטאטוס הקנייני של האדמות הסובבות את תחום השיפוט המוצע, המצב הסטטוטורי הקיים ומאפייני תוואי השטח מלמדים כי השטח מתאים יותר להישאר כאזור מרעה של יאנון מאשר כהתנחלות חדשה. ראשית, תא השטח הנדון מוקף כולו באדמות פרטיות של פלסטינים וחלקו המזרחי צמוד לשטח אש 904 א', על כן אין היתכנות לחיבורו לדרך גישה ולתשתיות קוויות. במפה שצורפה להודעה על הכוונה לקבוע תחום שיפוט לגבעת ארנון סומנה תוכנית לכביש שמספרה 942. הקו הכחול של הכביש עובר בצמוד לתחום השיפוט המבוקש, מה שיוצר את הרושם המוטעה שקיימת דרך גישה מאושרת להתנחלות. בפועל מדובר בתוכנית לא מאושרת, שאין סימן לכך שהיא אפילו נדונה על ידי מוסד תכנון. לא רק זאת, אלא שתוואי הכביש עובר בשטח B, שם אין לישראל סמכויות תכנון, כך שכבר ממבט ראשון עולה כי אין אפילו היתכנות לאישורו. על כך יש להוסיף ששתי תוכניות להסדרת המאחז נדחו בעבר על ידי מוסדות התכנון,⁴ מה שיש בו להעיד על העדר ההיתכנות לאישור תוכנית.

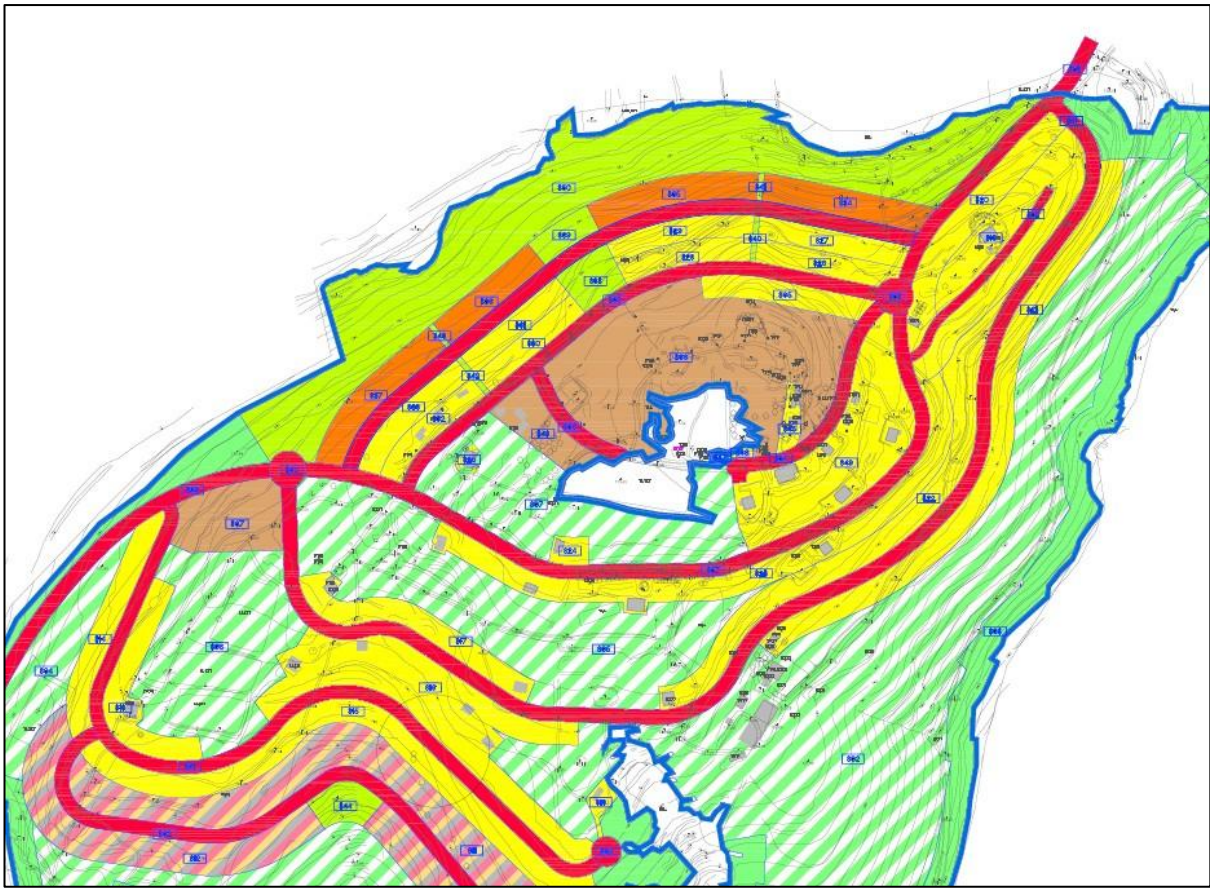
15. בנוסף, הטופוגרפיה של תא השטח עצמו מתאימה יותר לשמש כשטח מרעה (כפי שהיה המצב עד להקמת המאחז) מאשר כאזור מגורים. מדובר בגבעה עם שיפועים גבוהים, כש-60% מתא השטח אינו מתאים לפיתוח בשל שיפועים של מעל 20%. חלקים ניכרים הם מעל 10% והפיתוח שלהם כרוך בפגיעה נופית ובעלויות פיתוח גבוהות.

המפה מציגה באחוזים את השיפועים בתחום השיפוט

ההחלטה לקבוע את תחום השיפוט מבוססת על שיקולים זרים

16. בהעדר היתכנות התכנונית להקמה של התנחלות חדשה במקום, ניכר כי מטרתו האמיתית של תחום השיפוט היא לעצור הליכי אכיפה במקום, להצדיק חיבור של המבנים הבלתי חוקיים לתשתיות ולהעביר תקציבים למאחז. גבעת ארנון נכלל ברשימה של 63 "אתרים להסדרה" שנשלחה על ידי השר סמוטריץ' לרמ"א ב-23.2.2024. השר הורה לרמ"א לקדם הליכי תכנון למאחזים שנכללו ברשימה ולקדם את חיבורם לתשתיות והקמה של מבני ציבור בהם, מבלי שיהיה צורך להמתין לסיום תהליכי הסדרתם. בנוסף, הליכי האכיפה נגדם יוקפאו. על מטרתו האמיתית של תחום השיפוט מעידה גם תוכנית מתאר מס' 164 לגבעת ארנון, שהוגשה על ידי המועצה האזורית שומרון ללשכת התכנון ב-17.11.2025. בתשריט התוכנית סומנו מגרשים שצורתם הותאמה כדי לכלול את המבנים הבלתי חוקיים הקיימים.

צילום מסך מתוך תשריט מצב מוצע של תוכנית 164

17. קביעת תחום שיפוט לגבעת ארנון תאפשר ליצור מראית עין של קידום ההסדרה הסטטוטורית של המאחז, על מנת לאפשר לממש את ההוראה הבלתי חוקית של השר לרמ"א. לפי הדין החל בשטחים הכבושים, לא ניתן לחבר מבנים בלתי חוקיים לתשתיות או להקים מבני ציבור ללא תוכנית מאושרת. מכאן שמאחורי הכוונה לקבוע את תחום השיפוט עומדים שיקולים זרים, דבר שמצדיק את דחייתה.

סיכום

18. במשך שנים הרשויות הישראליות והמתנחלים עשו יד אחת כדי לחנוק את הכפר יאנון ולהביא ל"הגירה מרצון" של תושביו. הכוונה לקבוע תחום שיפוט לגבעת ארנון הינה אך צעד נוסף במסגרת מאמצים אלו. אישורו נועד לצמצם את אזור הפיתוח המאושר של הכפר, לנתק בין חלקיו, להכשיר את הגזל של שטחי המרעה שלו ולסייע להתבססותו של המאחז הבלתי חוקי גבעת ארנון. כל אלה הינם שיקולים זרים המצדיקים את דחיית תחום השיפוט המוצע.

19. טעם נוסף לדחייתו הוא החפיפה שלו עם אזור הפיתוח המאושר של יאנון. חפיפה זאת תביא לסיכול הוראות התוכנית התקפה במקום, בעוד ששינוי של התוכנית המאושרת יכול להיעשות אך ורק על ידי תוכנית מאושרת חדשה.

20. גם כאשר בוחנים את הזיקה ההיסטורית והתפקודית לתא השטח הנדון, המצב הסטטוטורי, הסטאטוס הקנייני ותוואי השטח, אין מנוס מהמסקנה כי מבחינה תכנונית ומוניציפאלית, מן ההיגיון לשייך ליאנון את כל תא השטח הנדון ולדחות את תחום השיפוט המוצע לגבעת ארנון.

21. נבקשכם לזמן את הח"מ ואת המתנגדים לצורך דיון בהשגה על קביעת תחום השיפוט הנדון.